

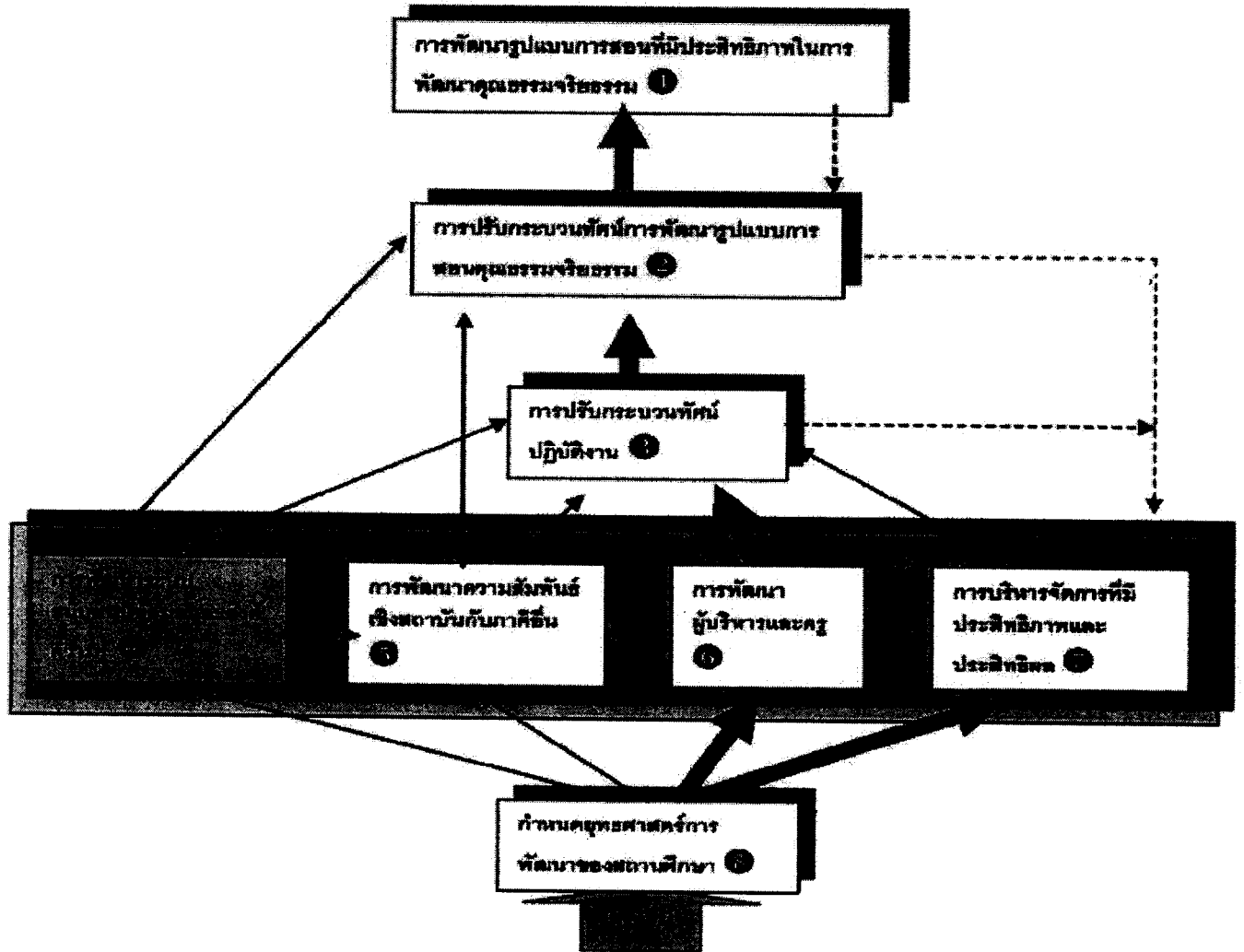
“ตัวแบบ” พัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมจริยธรรม

ศาสตราจารย์ ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

นักวิชาการอาวุโส มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศสหรัฐอเมริกา

นักวิชาการประจำวิทยาลัยธุรกิจ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ประเทศอังกฤษ

รายงานการวิจัย เรื่อง รูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม โดยศูนย์ส่งเสริมและพัฒนา
พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม ซึ่งผมมีโอกาสเข้าไปเป็นที่ปรึกษา ได้สรุปตัวแบบที่สามารถนำไปพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมจริยธรรมใน
สถานศึกษา โดยตัวแบบนี้มีโครงสร้างหรือองค์ประกอบ 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
คุณธรรม ส่วนที่สองเป็นแนวทางระดับสถานศึกษา ดังนี้

สัญลักษณ์ ↔ การปฏิสัมพันธ์ → การนำไปสู่
 ➔ การถือฤลสูง ---> การย้อนกลับ

หมายเลข ①-⑦ ในกรอบสี่เหลี่ยม หมายถึงทุกแนวทางในกรอบนี้ สัมพันธ์เชิงปฏิสัมพันธ์กันทั้งหมด

ส่วนแรก เป้าหมายสูงสุด

1 การพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมให้ได้ผลตามเป้าหมาย สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและประเทศ รวมถึงพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก โดยจัดสรรและใช้ทรัพยากรที่มีในสถานศึกษาและท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ส่วนที่สอง แนวทางระดับสถานศึกษา (หมายเลข 2-8)

2 การปรับกระบวนการพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมจริยธรรม

เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีคิด ค่านิยม และกระบวนการในขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมจริยธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนารูปแบบหรือวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทาง คือ วิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาคุณธรรมจริยธรรม เพื่อนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการสอน ได้สอดคล้องตามความต้องการของชุมชนและสังคม วิเคราะห์ผู้เรียน เกี่ยวกับอายุ ระดับสติปัญญา ระดับความสามารถในการเรียนรู้ พฤติกรรม สภาพครอบครัว ฯลฯ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดรูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน วิเคราะห์ทรัพยากรของสถานศึกษา วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และความเสี่ยงของทรัพยากรในสถานศึกษา เพื่อนำเอาทรัพยากรที่มีมาใช้ได้เต็มศักยภาพ วิเคราะห์รายวิชา เพื่อว่าสามารถสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเรื่องใดได้บ้าง จัดทำดัชนีชี้วัดเพื่อติดตามและประเมินผลด้านประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร และนำไปปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3 การปรับกระบวนการปฏิบัติงาน

เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับวิชาการ โดยมีแนวทางคือ ผู้บริหารกำหนดนโยบายการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม พัฒนาระบบปฏิบัติงานที่มุ่งวัตถุประสงค์ บริหารโดยยึดเป้าหมายเป็นสำคัญแต่ไม่ความยืดหยุ่นในวิธีการ พัฒนาระบบปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพ พัฒนาระบบการทำงานโดยพิจารณา “ผลที่ได้” เทียบกับ “ทรัพยากรที่ใช้” ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการปรึกษาและกระจายความรับผิดชอบระหว่างผู้สอน เฝ้าระวังและประเมินผล ทั้งในเชิงนโยบาย การบริหารและการจัดการสอน เพื่อรวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำเป็นรายงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและครู

4 การพัฒนาระบบสนับสนุนข้อมูลและองค์ความรู้

เพื่อสนับสนุนด้านข้อมูลและองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางคือ จัดทำฐานข้อมูลวิเคราะห์และประเมินสภาพทรัพยากรของสถานศึกษาและองค์กรในพื้นที่/ชุมชน จัดทำฐานข้อมูลวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการสอนคุณธรรมจริยธรรม จัดทำฐานข้อมูล องค์ความรู้ งานวิจัย งานวิชาการ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมจริยธรรมในผู้เรียน จัดทำฐานข้อมูลการวิเคราะห์ประเด็นคุณธรรมจริยธรรม เช่น พันนบอด ยกพวกตีกัน ยาเสพติด การล่อลวงทาง Internet ฯลฯ พัฒนาเทคโนโลยีการจัดเก็บฐานข้อมูลและองค์ความรู้ และกระจายองค์ความรู้ไปยังผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง

5 การพัฒนาความสัมพันธ์เชิงสถาบันกับภาคอื่น

เพื่อระดมทรัพยากรและความร่วมมือต่างๆ จากองค์กรต่างๆ ภายนอกเข้ามาจัดการสอนคุณธรรมจริยธรรมของสถานศึกษา เช่น องค์กรชุมชน องค์กรเครือข่ายผู้ประกอบการ สถานศึกษาอื่น มหาวิทยาลัย เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ฯลฯ โดยมีแนวทางคือ วิเคราะห์จุดอ่อนด้านทรัพยากรของสถานศึกษา ที่ไม่พร้อม ไม่เชี่ยวชาญ จัดตั้งกลุ่มเครือข่ายเก็บรวบรวมข้อมูลขององค์กรภายนอก/เครือข่ายกลุ่มต่างๆ เพื่อรู้ว่าสามารถระดมทรัพยากรใดได้บ้าง จัดระบบติดต่อสื่อสาร เพื่อแพร่กระจายความรู้ และสร้างความตระหนักในการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม จัดระบบการเรียนรู้และกิจกรรมร่วมกัน ในรูปแบบของการฝึกอบรม การปฏิบัติงาน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และกำหนดโครงสร้างกิจกรรมทั้ง ในแง่เวลาและความถี่

๖ การพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา

เพื่อพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และทัศนคติ ที่เอื้อต่อการจัดการสอนคุณธรรมจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางคือ พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีภาวะผู้นำ มีทักษะการบริหารจัดการสมัยใหม่ การสร้างเครือข่าย การสร้างขวัญกำลังใจ พัฒนาครู ให้มีความรู้ ทักษะ ทัศนคติและการเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการสอนคุณธรรมจริยธรรม ปรับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการวิจัยในชั้นเรียน เช่น จัดสรรทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ เป็นต้น ประเมินผลผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยประเมินจากหลายฝ่าย ประเมินเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และควรมีผลในการพิจารณาการเลื่อนตำแหน่งหรือการเพิ่มผลตอบแทนด้วย

๗ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้เกื้อกูลต่อเป้าหมายในการพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และเพิ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการในระดับที่สูงขึ้น โดยมีแนวทางคือ ปรับโครงสร้างการบริหาร โดยปรับโครงสร้างและกระบวนการทำงานให้มีความซับซ้อนน้อยและยืดหยุ่น กระจายอำนาจสู่ระดับปฏิบัติการ ให้กลุ่มผู้สอนเพื่อเป็นผู้คิดริเริ่ม ดำเนินการ ประเมินผล มีส่วนร่วมตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกัน

๘ การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา

เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ได้อย่างสอดคล้องและเท่าทันสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และตรงตามความต้องการของชุมชนและสังคมไทย โดยมีแนวทางคือ กำหนดเป้าหมายพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนตามที่ประเทศและชุมชนต้องการ สถานศึกษาควรสำรวจสถานะปัญหาคุณธรรมจริยธรรมในพื้นที่ เพื่อกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนตามที่สังคมและชุมชนต้องการ การพัฒนายุทธศาสตร์ กำหนดทิศทางและการวางแนวทางที่สอดคล้องและเท่าทันการเปลี่ยนแปลง โดยออกแบบและเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กำหนดแผนดำเนินงาน โดยวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า และกำหนดแผนควบคุมติดตามผลการปฏิบัติงาน และประเมินผลสำเร็จตามเป้าหมาย ตัวแบบพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมจริยธรรมเป็นเหมือนกรอบการดำเนินงาน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนารูปแบบการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามสถานศึกษาสามารถยืดหยุ่นตัวแบบได้ตามความเหมาะสม

ข้อมูลจาก <http://www.kriengsak.com>

